

MEHMET RAUF'UN ROMANLARINDA KADIN-ERKEK İLİŞKİLERİ ve EVLİLİK KURUMU*

Öğr. Gör. Dr. Ece SERRİCAN KABALCI**

ÖZET

Servet-i Fünûn döneminin önde gelen isimlerinden biri olan Mehmet Rauf, Halit Ziya Uşaklıgil tarafından *Hizmet*'te yayınlanan “Düşmüş” adlı hikâyesiyle Türk edebiyatında yerini alır. Mehmet Rauf'un ilk eseri olan ve uzun hikâye olarak nitelendirilebilecek olan *Garam-ı Şebab*, 1896 yılında tefrika edilir. *İkdam* gazetesinde tefrika edilen bu eser, müstakil bir kitap hâlinde değil; *Servet-i Fünûn*'da tefrika edilen *Serap* adlı roman denemesi ile 1909'da bir arada yayınlanır. *Bir Zambağın Hikâyesi*, *Bir Aşkın Tarihi* ve *Menekşe* yazarın uzun hikâyelerindedir. Mehmet Rauf, roman türünde kitap hâline getirilmiş dokuz eser kaleme almıştır. Bu eserler *Ferda-yı Garam* (1897), *Eylül* (1901), *Genç Kız Kalbi* (1914), *Karanfil ve Yasemin* (1924), *Böğürtlen* (1926), *Son Yıldız* (1927), *Define* (1927), *Kan Damlası* (1928) ve *Halâs* (1929) şeklindedir. *Cumhuriyet*'te 22 Temmuz 1926–27 Nisan 1927 tarihleri arasında 155 tefrika olarak yayınlanan *Harabeler* ve *İkdam*'da 30 Kanunısanı–4 Mart 1928 tarihlerinde yayınlanan *Kâbus* adlı eserleri kitap hâline getirilmemiştir.

Mehmet Rauf'un eserlerinde ele aldığı konulara bakıldığında aşk temasının ön planda yer aldığı görülür. Aşk merkez alan romanlarında özellikle kadın-erkek ilişkileri, cinsiyetler arasında görülen fikir ve duygu farklılıkları, evlilik kurumuna dair düşünceler ayrıntılı olarak işlenir. Bu çalışmada Mehmet Rauf'un kitap hâlinde yayınlanmış dokuz romanında, kadın-erkek ilişkilerinin içeriği ve evlilik düşüncesinin roman kişileri üzerinden nasıl ele alındığı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Rauf, Servet-i Fünûn, roman, aşk, evlilik.

WOMAN-MAN RELATIONS AND MARRIAGE INSTITUTION IN MEHMET RAUF'S NOVELS

ABSTRACT

Mehmet Rauf is placed as an outstanding one of authors of Servet-i Fünûn period in Turkish literature with his story “Düşmüş” that has been published in Halit Ziya Uşaklıgil's *Hizmet* journal. *Garam-ı Şebab* Mehmet Rauf's first work, which can be defined as long story has been published in 1896. Later on, it is published together with his novel essay titled *Serap*. *Bir Zambağın Hikâyesi*, *Bir Aşkın Tarihi* and *Menekşe* are among author's long stories. Mehmet Rauf have written nine works that are later transformed to book in novel type. These works are *Ferda-yı Garam* (1897), *Eylül* (1901), *Genç Kız Kalbi* (1914), *Karanfil ve Yasemin* (1924), *Böğürtlen* (1926), *Son Yıldız* (1927), *Define* (1927), *Kan Damlası* (1928) and *Halâs* (1929). *Harabeler* and *Kâbus* have not been transformed to book versions.

It is seen that Mehmet Rauf focuses on love theme in his novels. The novels centering love theme are composed to present woman and man relations, idea and emotion differences among sexes, and marriage institution in detail. In this study, it will be evaluated how the woman-man relations and marriage idea has been handled by novel people in Mehmet Rauf's nine works that have been published as books.

Keyword: Mehmet Rauf, Servet-i Fünûn, novel, love, marriage.

* Bu makale Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi'nin ev sahipliğinde 5-7 Mayıs 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen “III. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu”nda sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Türk Dili Bölümü, eceserrican@hotmail.com.

GİRİŞ

Servet-i Fünûn döneminin tanınmış simalarından olan Mehmet Rauf; hikâye, roman ve oyun türünde eserler vermiş, düzyazı şiirler kaleme almıştır. Rauf'un edebiyat âlemindeki yükselişini Halit Ziya Uşaklıgil şu sözleriyle ifade etmektedir:

“Mehmet Rauf bir iki romanıyla, birkaç küçük hikâyesiyle, tek tük mensur şiirleriyle Edebiyat-ı Cedide'nin en ziyade dikkati celbeden ve bunun için en ziyade hücumu maruz kalan uzvu idi. Onun hislerinde öyle derin ve ince şeyler vardı ki her eserin üst zarında dolaşan ve lafızdan, cümleden daha iç tabakalara inebilmekten aciz olan fikirler Mehmet Rauf'un biraz karışık ibarelerinde takılıp kalırlar ve bu yeni, yeni olduğu için garip lisanın altında ne olabileceğini merak etmezlerdi. Hâlbuki onun ta ilk tecrübelerinden başlayarak bütün yazdıklarının arasından “Eylül” muharririnin belirleme başlayan sanatı görülüyordu. (...) “Eylül” çıkınca hiç taaccüp etmedik, sadece hayran olduk.” (Uşaklıgil, 2014c: 718)

Psikolojik çözümlerinin bulunduğu *Eylül*, yazarın en tanınmış eseridir. Rauf, *Eylül*'ü yazmaya nasıl karar verdiğini şu şekilde anlatmıştır:

“O esnada, bir gün Halit Ziya'nın yanında idim, biz konuşurken kendisini ziyarete bir genç geldi. Lâkırdı arasında bunun o hafta tehhül edeceğini öğrendim. Düğüne ve düğünden sonraki hayata ait tasavvurattan bahsederlerken, bu adam balayını Büyükkada'da geçirmek istediğini, orada tuttuğu köşkü döşettiğini anlatıyordu. Ben Halit Ziya'nın gözlerinde acı bir esef bulutunun karardığını fark ettim. Ve bana öyle geldi ki, ruhu artık böyle bir saadetin kendisi için muhal olduğunu anlamaktan mütevellit bir merâretle burkulmuştu. İşte *Eylül*'ün esasını teşkil eden fikri, yani gençliğin akar bir su, esen bir rüzgâr gibi, gayr-i kabil-i men ve tehir bir surette uçup gittiğini takdir etmek, eylülde avdet-i bahar nasıl muhal ise, şimdi her şeyin faydasız olduğunu anlamak, ziyan olarak geçen güzel günlerin tahassürüyle harap olmak fikrini buradan kaptım. Bu fikir bana o kadar cazip, o kadar derin göründü ki, günlerce meşgul olarak işledim, tezyin ve telvin ettim. Romanın esasını hazırlayıp iki hafta sonra *Eylül*'ü yazmaya başladım.” (Rauf, 2008a: 81)

“İlk eserim son üstadıma” ifadesiyle başlayan *Eylül*, Halit Ziya Uşaklıgil'e ithaf edilmiştir. Halit Ziya Uşaklıgil'in kendi üzerindeki tesirinin *Nemide* ile başladığını belirten Rauf, şunları dile getirir:

“Bu tesir o kadar derin olmuştu ki, kendisine bir mektup yazarak meftuniyetimi arz etmek ihtiyacına mukavemet edemedim. Cevap lütufkârane, pek mültefitâne oldu. Bundan cesaret alarak, o esnada yazmış olduğum *Düşmüş* isimindeki hikâyemi gönderdim. Ben okusun da fikrini bildirsün diye gönderdiğim hâlde, bir hafta sonra gönderdiği *Hizmet* gazetesinde eserimin tab' olunduğunu gördüm.” (Rauf, 2008a: 14)

Mehmet Rauf'un farklı türlerde kaleme aldığı ve kaynaklarda farklı başlıklar altında sınıflandırılan eserlerinin seçiminde öncelikle roman ve öykü türü arasındaki ayrıma belirginlik kazandırılmıştır. Bu ayrımın olay, kişi, mekân, zaman ve üslup özelliklerinin esas alınması dışında; öykünün 15000 kelime üst sınırına sahip olduğu bilgisinden hareket edilmiştir. Bu sınırın üstünde yer alan anlatılar roman olarak adlandırılmış, bu sayede hikâye ve roman arasında ayırım yapılmıştır. Böylece Rauf'un, farklı kaynaklarda roman başlığı

altında geçen hikâyeleri inceleme kapsamına alınmamıştır. Ayrıca yazarın tefrika hâlinde kalan eserleri ve kimi kaynaklarda “konuşmalı roman” olarak kabul edilse de oyun türünün bir örneği olan *Ceriha* adlı -1923’te tefrika edilip 1935 yılında *Yara* adıyla kitap hâlinde basılan- eseri çalışmaya dâhil edilmemiştir. Buna göre *Ferda-yı Garam*¹, *Eylül*², *Genç Kız Kalbi*³, *Karanfil ve Yasemin*⁴, *Böğürtlen*⁵, *Son Yıldız*⁶, *Define*⁷, *Kan Damlası*⁸ ve *Halâs*⁹ adlı dokuz romanı incelenmiştir.

1. MEHMET RAUF VE AŞK

Kadın-erkek ilişkilerinde görülen duygusal gelgitler, karşılıksız aşklar, zor elde edilen mutluluklar ve evlilik kurumuna dair açıklamalar; Mehmet Rauf’un romanlarının temelini oluşturur. Bu durumun nedenini Rauf’un kişiliğinde ve hayatında aramak gerekir. Mehmet Rauf’un bütün eserlerinde söz, dönüp dolaşıp aşka gelir. Aşkın her çeşidini ve hâlini işlendiği eserlerinde, sosyal ve millî konuların dışında kalan yazar; aşk karşısındaki tutumunda kendi hayatından yola çıkmaktadır. Çünkü:

¹ *Ferda-yı Garam*, *Servet-i Fünûn*’da 28 Ağustos–3 Teşrin-i Sani 1313/ 9 Eylül–11 Kasım 1897 tarihleri arasında tefrika edilmiş, kitap olarak 1909’da basılmıştır. Mehmet Rauf, *Ferda-yı Garam*, Kitapzamanı Yayıncılık, İstanbul 2009. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

² Eser ilk olarak 25 Mayıs 1316–1 Mart 1317/ 7 Haziran 1900–14 Mart 1901 tarihleri arasında *Servet-i Fünûn*’da tefrika edilmiş, sonrasında aynı yıl kitap olarak basılmıştır. Mehmet Rauf, *Eylül*, Özgür Yayınları, İstanbul 2014. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

³ *Servet-i Fünûn*’da 26 Nisan 1328–26 Temmuz 1328/ 9 Mayıs–8 Ağustos 1912 tarihleri arasında tefrika edildikten sonra 1914’te kitap olarak basılmıştır. Mehmet Rauf, *Genç Kız Kalbi*, Arma Yayınları, İstanbul 1997. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

⁴ *Karanfil ve Yasemin*, *Tanin*’de 2 Mart–20 Haziran 1339/ 1923 tarihlerinde tefrika edilmiş, 1924’te kitap olarak yayımlanmıştır. Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 2002. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

⁵ *Cumhuriyet* gazetesinde 9 Teşrin-i Sani–8 Kânun-ı Evvel 1341/ 1925 tarihlerinde tefrika edilmiş, 1926’da kitap olarak basılmıştır. Mehmet Rauf, *Böğürtlen*, Akşam Matbaası, İstanbul 1926. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

⁶ 1927 yılında yayımlanan *Son Yıldız*, Mehmet Rauf’un Cumhuriyet devri romanlarından. Mehmet Rauf, *Define*, Kitapzamanı Yayıncılık, İstanbul 2011. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

⁷ Eserin ilk bölümleri önce *Mudhike* dergisinde tefrika edilmiş, daha sonra *Resimli Ay*’da Nisan–Kânun-ı Sani 1341/ 1925’te yayımlanmıştır. *Sevimli Ay*’da Şubat–Ağustos 1342/ 1926 tarihlerinde yeniden ve bütün olarak yayımlanıp kitaplaştırılmıştır. Mehmet Rauf, *Define*, Kitapzamanı Yayıncılık, İstanbul 2011. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

⁸ *Eylül*, 1926–Teşrin-i Sani 1926, Kânun-ı Sani–Şubat 1926 tarihlerinde *Sevimli Ay*’da; Mart–Teşrin-i Sani 1927 tarihlerinde *Resimli Ay*’da tefrika edilmiş, 1928’de kitap olarak basılmıştır. Mehmet Rauf, *Kan Damlası*, Lacivert Yayıncılık, İstanbul 2008. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

⁹ Latin alfabesinin kabulünden sonra 1929 yılında yayımlanmıştır. Mehmet Rauf, *Halâs (Kurtuluş)*, Lacivert Yayıncılık, İstanbul: 2010. (Alıntılar, romanın bu baskısından aktarılmıştır.)

“Rauf gerçek bir aşk muharriridir. O, sanki aşk için doğmuş gibidir. Bütün romanları hep bir aşk eksenini etrafında dönen yazarın roman şahısları da, bu yüzden duygusal kadınlar ve erkeklerden ibarettir. Belki bunda, yazarın gerçek hayatta ruhunun aradığı saadeti hiçbir zaman bulamamış olmasının da rolü vardır. Üç defa evlenişini de bu saadet arayışının bir ifadesi saymak gerekir. Kim bilir, daha kaç defa da âşık olmuştur? Romanlarındaki aşklarda kendisini ne kadar teselli etmeye çalıştığı, aşksız ne zavallı durumda kalacağı ve aşkla neler yapabileceği, nelere katlanabileceği açıkça sezilir.” (Özbalcı, 1997: 244)

Rauf’un bütün romanlarında farklı sosyal ve psikolojik temalarla örülen bir aşk macerası olduğuna dikkat çeken Selçuk Çıkla, onun eserlerindeki aşka ve güzelliğe düşkün kişilerin yazarı temsil ettiğini belirtir. Yazarın ruhunda ve hayalinde yaşattığı ideal aşkın, hayal yoluyla tatmin edildiği bu romanlarda anlatım aşk etrafında dönüp dolaşır. Buna göre:

“Mehmet Rauf, kendisi bir aşk adamıdır ve romanlardaki birçok kişiyi de aşk adamı olarak göstermiştir. Birkaç uzun hikâyesi ile beraber hemen bütün romanlarında yer alan başkışilerin her biri muhakkak aşk ve kadın müptelası kişilerdir. Yazarın, hemen bütün eserlerinde görülen bu aşk ve kadın müptelalığı, güzellik meftunluğu, öyle basit bir tesadüfün eseri değildir. Romanlarda aşk müptelası olan kişiler için kullanılan tabir ve ifadelerin birbirlerine benzerliği ve belli bir eksen etrafında dönmeleri çok dikkat çekicidir.” (Çıkla, 2001: 16)

Gönül maceraları içinde çalkalanıp duran Mehmet Rauf’un romanlarındaki kahramanlar, kendi hayatının yansımalarıdır. Kimi zaman hayalinde yaşadığı kimi zaman da başından geçen tüm olayları, romanlarındaki kahramanlara da tecrübe ettirmiştir:

“O, romanlarında asıl kendisini anlatmış, yarattığı kahramanlar onun hâlet-i ruhiyesini canlandıran bir sembol, bir vasıta olmaktan öteye gidememişlerdir. Âşık yaratılışlı, coşkunun ve ateşli mizaçlı yazarın ruhunun tellerine aşk ve musiki her ne zaman dokunmuşsa, onu elemenden eleme atmış; acılar, işkenceler içinde bırakmıştır. Fakat o, tıpkı aşkını arttırması için Allah’a yalvaran Fuzuli gibi, acı ve elemelerine rağmen daha çok aşk peşinde koşmuş, aşk sanki onu hayata bağlayan, yaşamayı sevdiren bir pınar, bir kaynak olmuştur.” (Özbalcı, 1997: 16)

Hayatını aşk, ziynet, edebiyat ve musiki üzerine kuran; duygu ve düşüncelerini sürekli derinleştiren Rauf, aşk için yanıp tutuşanlardandır:

“Rauf boyuna yanar tutuşurdu. Bir ateşe tapanın tapınak ateşi gibi. Ama bu ateşin tanrıçası sık sık değişirdi. Rauf’ta temel olan yanmaktı.

Kimin için? Bunun ne önemi var? O, sevmek için yaratılmış bir sel gibi akıyordu. Aktı, aktı ve kendisini de sürükledi götürdü... Rauf, yalnızca kadın biçiminde görünen güzelliği sevmekle yetinmezdi. Pek sevdiği, “Her güzel şey kalbimde bir yara açarak geçer.” sözü, onun için pek yerinde olarak kullanılabilirdi. Güzelliğin bütün görünüşlerine kalbi açıktı. (...) Rauf’ta soğuk ve keskin bir usavurmada çok duygu egemendi. Duygularının elinde sürüklenip gider, ta sonuna kadar kendisini bu akıma bırakırdı. O zaman tutkularından başka dünyada her düşünceyi unuttur, her şey gözünden silinirdi.” (Yalçın, 2002: 160-161)

2. UMUTSUZLUKTAN BESLENEN AŞKLAR: FERDA-YI GARAM, EYLÜL, GENÇ KIZ KALBI, BÖĞÜRTLEN

Mehmet Rauf'un, umutsuzluktan beslenen romanları *Ferda-yı Garam*, *Eylül*, *Genç Kız Kalbi* ve *Böğürtlen*'dir. Hayal kırıklığına uğrayan, hayatta aradığı mutluluğu bulamayan ve karamsarlık içinde yaşayan kişiler, söz konusu romanlarda işlenmiştir. Bu romanlarında, aşkı bulma ve mutlu olma konusunda kendisini hayatın akışına bırakan, eyleme geçmeyen ve her şeyi olduğu gibi kabullenen pasif kişiler ön plandadır.

Ferda-yı Garam, Macit ve Sermet arasındaki aşkı konu edinir. Babasının tayini nedeniyle amcasının yanında kalmak zorunda olan Macit, ortada herhangi bir neden olmasa da, bu ayrılığın nedeni olarak amcasının kızı Sermet'i görür. Onun, Sermet'e karşı olan düşmanca tavırları şu şekilde anlatılır:

“Çocuğun annesine öyle aşırı bir düşkünlüğü vardı ki onu annesinden ayırmak pek zor olmuştu. Macit ağlayarak annesiyle birlikte gitmek için yalvardıkça annesi onu birlikte götürmek istiyordu. Annesine karşı babası, “Canım, orada Sermet de var, sıkılmaz.” diyordu. İşte çocuğun kalbine ilk nefret buradan girmişti. O zaman Sermet'le ilgili olarak büyük bir soğukluk duydu. (...) Sermet olmasa annesinden ayrılmayacaktı gibi geliyordu. Annesi için haftalar boyu ağladıkça, bu üzüntülü duygular arasında onu da ağlatıp incitmek istiyordu.” (Rauf, 2009: 13-14)

Sermet ile Macit arasındaki çekişmeler, her ikisi de büyüdükçe farklı bir seyir izler. Geçmişte yaşanan çocuklukları bir kenara bırakıp ciddi konular hakkında fikir alışverişinde bulunurlar. Seçtikleri ve üzerine konuşmayı sevdikleri konuların başında aşk gelir. Duygusal ve hassas bir tabiata sahip olan Sermet için aşk, birlikte ölüme gidilecek bir yoldur. Sermet'e göre, genç ve mutluymken ölmek en büyük mutluluktur. Bu düşüncelerini ifade ederken şunları dile getirmektedir:

“Bana gelince, benim için bir tek aşk vardır: Ölümde aşk! Ancak severken ölürsek yarının baskısından kurtulabiliriz... İşte bu! Hayatın mutluluğu, mümkünse severken ölmektir! Bunu anlayacak, benimle ortak emelleri, umutları paylaşacak, yani beni o kadar sevecek ki. Bakınız, henüz acı çekmeden mutlu ölmek için birlikte ölmeye razı olacak, bütün bir hayatın varsayılan mutluluğunu bir geceye sığdıracak.” (Rauf, 2009: 61)

İyi giyinme ve süslenme merakı bulunan Macit ise, ulaşılması imkânsız bir aşk istemektedir. Macit'te karamsarlık ve umutsuzluk, gençlik hayatı boyunca etkisini sürdürmüştür. Özellikle kadınların yaklaşımı ve onlardan aldığı yaralar kendisini aşktan uzaklaştırmıştır:

“Kadınlara karşı uçmaya hazır bir hayalciye ilk gençlik yıllarının açtığı aşkın mavi ufuklarından sonra başarıların verdiği büyük bıkkınlık duygusu bir hastalık gibiydi. Her yaştan, her zevkten, her aşktan ibaret başarıların verdiği bu duygu kalbini harap eden biricik hastalıktı. Kendisine acı bir pişmanlık vermeden, kapanmaz yaralar açmadan geçen hiçbir ilişkisinin olduğunu hatırlamıyordu. Sahip olduğu hiçbir kadında aradığını bulamamak, her birinde nefret ettiği şeylerle karşılaşmak, beklenmedik yeni üzüntülerle yıkılmak... Bütün bunlar gençlik ateşiyle yanan kalbine, sınırsız umutlarına bir tekdüzelik, bir sakatlık, bir güçsüzlük getirmişti. Ne zamandır kalbinde hiçbir kadına karşı yeni titreyişler, gençliğin kutsal gecelerini renklendiren gülümseyişlerden doğan

ürpermeler doğmuyordu... Aşkla ilgili bütün duyguları kanıyor ve inliyor gibiydi.” (Rauf, 2009: 19)

Macit, kadınlar hakkındaki hislerini dile getirirken hayalinde süslediği aşkı hiçbir zaman elde edemeyeceğinden korkar. Bu korku o kadar büyüktür ki, yanı başında duran Sermet’e karşı hissettiklerinin farkına varamaz. Macit, hayal ettiği kadını Sermet’e anlatırken şunları dile getirir:

“Ben öyle bir kadın istiyorum ki. Aman tanrım, bana güleceksiniz şimdi ama öyle bir kadın ki. Bütün bu bıktığım, hınç ve düşmanlık duyduğum kadınlara hiçbir biçimde, sonsuza kadar benzemesin, bildiğim tek şey bu. Öyle bir kadın ki. Aman tanrım, bir gün acaba ben bu kadına rastlayacak mıyım?” (Rauf, 2009: 41)

Macit’in bu düşünceleri ve her şeyi gözünde büyüten tabiatı, Mehmet Rauf’un kişilik özellikleriyle örtüşür. Çünkü her güzel şeyin kalbinde bir yara açtığını ifade eden Rauf için önemli olan sevmektir. Onun tabiatının en ayırıcı vasfı budur. Zihnine takılan, fikrini işgal eden bir konuyu sürekli derinleştirerek basit şeyleri büyük aşklara dönüştürür (Törenek, 1999: 33). Macit de tıpkı yazar gibi zihninde derinleştirdiği ve bulamadığı için umutsuzluğa düştüğü bir kadın imajına ve aşk düşüncesine sahiptir.

Zaman geçtikçe Macit, Sermet’in duyarlılığına ve derin düşüncelerine hayran olur. Onu daha yakından tanıdıkça Sermet’e karşı sergilediği tüm davranışların ve kıskançlıkların aslında aşk olduğunu anlar. Yıllardır aradığı ve bulamadığı aşkı Sermet’te bulması, Macit’in hayatında yeni bir sayfa açar. Hayatının mutluluk içinde sürmesi için Sermet’e muhtaç olduğunu anlar. Mutsuz geçen hayatındaki bu devre, onun aşkla yenilenmesi demektir:

“Gençlik elemelerinden ve uzun kavuşma hayallerini izleyen aşk nöbetlerinden yıllarca büyük acılar çekmişti. Bütün bu acılardan sonra gelen bu baharın karşısında ilk kez içinde yeni özlemler kabarıyordu. Artık her türlü ferahlıktan uzak ve güçsüz sandığı kalbinde yeniden kıpırdanmalar başlamıştı. Sanki ölümcül hastalıktan çıkmış ve yeniden hayata dönercesine tüm bunlardan büyük bir zevk duyuyordu.” (Rauf, 2009: 49)

Sermet ve Macit arasında söze dökülmeden büyüyen bu aşk, birlikte çıktıkları sandal gezintisinde doruğa ulaşır. Sermet, Macit ile kavuştukları gece “Gel beraber ölelim.” dediğinde Macit’in de “Gel bu son gecemiz olsun.” şeklinde karşılık verdiği görülür. Her ikisi de kavuştukları gecenin son geceleri olmasını isterler. Kavuşma gecesine hazırlanan Sermet: “(...) bütün yüzyılların ciğer yakan elemelerine, unutturan ve avutan göğsünü hep açık tutan ölümün sonsuz kılacağı bu zifaf gecesini için, büyük bir özenle, saatlerce, yalnız bunun için süslenmiş, tazelenmiş, titreyerek Macit’in kucağına atılmıştı.” (Rauf, 2009: 96)

Sermet ve Macit arasında gelişen ve mutlu bir sona ulaşmaktan uzak bir aşkı işleyen *Ferda-yı Garam*, umutsuzlukla başlayıp umutsuzlukla bitmiştir. Sermet ve Macit’in yaşam sevgisinden uzak, karamsar bir tablo içinde yaşadıkları bir aşk anlatılmıştır. İki gencin, kavuştukları gece beraber ölmeyi arzu etmeleri Servet-i Fünûn edebiyatında sıkça görülen intihar özleminin eserdeki yansımasıdır.

Bir aşk müptelası olan Mehmet Rauf, Tevfik Fikret’in yardımıyla kurduğu aile ocağını, ilk yılından itibaren bir harabeye çevirmiş, genç karısını küçücük çocuğuyla ortada bırakarak aşk maceralarına atılmıştır. O sıralarda İstanbul’da; güzelliği, zarifliği ve kibarlığıyla tanınmış hanımlardan birine adeta kara sevda denilecek bir aşkla tutulup meramına eremeyince intihara kalkışmıştır. (Karaosmanoğlu, 2017: 17)

“Boğaz’da görevli iken yaşadığı yasak aşk, arkadaşları tarafından belki de o sırada henüz bekâr olduğu için üzerinde fazla durulmamış, sadece hatıra olarak kalmışken, evliyen yaşadığı bir başka aşk macerası ve bunun neticesinde gelen intihar teşebbüsü arkadaşlarını artık ondan yavaş yavaş uzaklaştırır.” (Tarım, 2000: 18)

Rauf, intihar girişiminden arkadaşlarının yardımı sayesinde kurtulur, fakat atıldığı aşk maceraları yüzünden Tevfik Fikret ve Halit Ziya Uşaklıgil’in dostluğunu kaybeder. Yazarın intiharıyla ilgili Yakup Kadri Karaosmanoğlu şu bilgileri paylaşır:

“Mehmet Rauf, kendini öldürmeye karar veriyor, fakat bu kararını yerine getirmeden bir gün önce, dost ve arkadaşlarına veda etmeyi unutmuyor. Bunun üzerine kendisine henüz ilgi göstermekte olan Hüseyin Cahit’le *Servet-i Fünûn* dergisi sahibi Ahmet İhsan koşup Büyükkada’daki evine geliyorlar ve Mehmet Rauf’u pencereleri sınıksız kapalı, havası kömür kokularıyla zehirlenmiş bir odada yatağına uzanmış buluyorlar.” (Karaosmanoğlu, 2017: 17-18)

Ölüm, içinde bulunulan yaşam şartlarından uzaklaşmanın ve sonsuz mutluluğu yaşamının tek yolu olarak görülmektedir. Ancak “*Servet-i Fünûn* edebiyatındaki kahramanlar öylesine pasiftirler ki, intihar bile onlar için yorucu bir harekettir. Mamafih Mehmet Rauf intihara teşebbüs etmiş ve kendisini kurtarması için Hüseyin Cahit’i aramıştır.” (Enginün, 2013: 369)

Psikolojik gelgitlere ve hayal-hakikat zıtlıklarına yer veren *Eylül*; eşi tarafından ihmal edilen Suat’ın, ortak zevkleri paylaştığı Necip ile olan yakınlaşmasını işler. Eşi Süreyya’nın ailesi ile yaşayan ve kocasına sadık bir eş olan Suat’ın hayattaki tek amacı kocasını mutlu etmektir. Ayrı bir evde yaşamak isteyen Süreyya’yı sıkıntıdan uzak tutamamak, kendisiyle mutlu olduğunu hissedememek Suat’ın en büyük üzüntüsüdür. Suat, kocasını mutlu etmek için Boğaziçi’nde bir yalıya taşınmaları için gereken parayı babasından ister. Taşınmanın ardından Süreyya’nın hala oğlu olan Necip, çok sevdiği bu aileye olan ziyaretlerini sıklaştırır. Süreyya’nın balık tutma ve sandalla denize açılma tutkusu, Necip ve Suat’ı birbirine yakınlaştırır. Necip, bu aileyi ziyaret ettikçe kendi hayatının anlamsız ve sıkıcı olduğunu anlar. Hislerini şu şekilde dile getirir:

“Suat Hanım, bir kadının ne olduğunu anlayanlar için asıl zavallı olan erkeklerdir. Kadın olmayınca bir erkek hayatının ne akim, ne yağmursuz, tesellisiz bir siyah çöl olduğunu bilseniz... Bunu birçok erkekler de bilirler de sonra unuturlar... Bir kadının bir erkek hayatına sade mevcudiyetiyle nasıl bir şiir-i taravet verdiğini, ruhu bertaraf etsek bile, yalnız vücut için de nasıl büyük bir hami olduğunu bilseniz...” (Rauf, 2014: 55)

Necip, eğlencelerle dolu olan Beyoğlu’ndaki yaşamından bunalır. İnsanların birbirlerine sahte tavırlar takındığı bu hayatın kandırıcı renklerinden kaçarak Suat ve Süreyya’nın yanına gelir. Bu buluşmalarda Suat ve Necip’in piyano merakı, iki ruhu bir araya getiren en önemli unsurdur. Süreyya’nın ilgisiz tavırları karşısında Necip’in her zaman Suat’ın çaldıklarını merakla dinlediği görülür:

“Musiki ruhunun bütün kabiliyet-i pervaz ve iştiağını tahrik ediyor, onu ihtiyaçlarla, sevda ve feda-yı can ihtiyaçlarıyla tatmin edilmesi muhal olduğu için tatlı başlayıp galeyan ettikçe elîm olan ihtiyaçlarla boğuyordu. Ekseriyetle bu bir hüzünden ziyade

bir iştihak, bütün ele geçmeyecek güzel şeylere meshurane bir incizap idi.” (Rauf, 2014: 108)

Suat ve Necip’i birleştiren musiki, Süreyya’nın ilgisini çekmez. Hatta bir gece Süreyya, Suat piyano çalarken uyuyup kalır. Bu duruma karşında:

“Suat sadece bir “Musikiyi sevmez ki” dedi ve Suat’ın sesinde öyle derin bir esef hissetti ki bundan derin derin mesut oldu. Demek ikisi de sade bir şeyi seviyorlardı ve o kadar seviyorlardı ki, onunla dünyayı, dünyanın her şeyini, hatta onu, Süreyya’yı unutuyorlardı. O zaman sade ikisinin ruhu yalnız, hem-aguş dolaşıyorlar, orada yalnız kalıyorlar, Süreyya bile oraya gelemiyordu.” (Rauf, 2014: 112)

Evliliğe karşı olan Necip, bu aile hayatı içerisinde geçirdiği zamanlarda Suat gibi bir eşe sahip olmayı düşler. Suat’ı yakından tanıdıkça Süreyya’nın ne kadar şanslı ve mutlu bir adam olduğunu görür. Süreyya’nın sandalıyla çıktıkları bir gezinti sırasında Necip, Suat’ın her hareketinden etkilenir:

“(…) Necip şemsiyeye, çarşafa, peçeye, eldivene, bu kadın şeylerindeki zarafet ve nehafete umk-ı ruhunda iştihaklarla titreyen bir meftuniyetle bakıyor, sonra Suat’ın küçük, bir küçük kuş denilecek ellerinin şemsiyeyi tutuşundaki şiire hayran olarak perişan oluyordu.” (Rauf, 2014: 68)

Necip’in hislerinden habersiz olan Suat, hayatını kocasının mutluluğuna adanmış bir kadındır. Süreyya sandalla denize açıldığında ona bir şey olmasından korkar. Onun bu endişeli bekleyişinin, Süreyya için hiçbir anlamı yoktur:

“Eğer tehlikeden korkmasaydı, Süreyya’nın kendini bırakıp gidişine yine memnun olacaktı; canının sıkılmasından pek endişe ediyordu; onun hayatını sade kendi huzuruyla işgal edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeye razı olmuş, ta umk-ı ruhunda sızlayan ufak bir yarayı kendisine saklayarak sükût ve sabretmişti.” (Rauf, 2014: 83-84) “Ah niçin ona kifayet etmiyordu? Niçin ona her şeyi unutturamıyordu? Erkek kalbi kadınların kalbinden ziyade talepkâr olmak bir haksızlık değil miydi?” (Rauf, 2014: 84)

Süreyya, karısının isteklerini göz ardı ederken Suat ise kocasının henüz ortaya çıkmamış bir arzusunu gözlerinden okuyarak gerçekleştirmeye çalışır. Tüm çabalarına rağmen onu mutlu edemediğine üzülür. Öte yandan Necip, Suat gibi bir eşe sahip olsa mutluluktan öleceğini düşünür. Onunla vakit geçirdikçe kendisini bu düşünceden alamaz. Suat’ın kokusunun her zaman yanında olmasını istediğinden onun eldivenlerinden birini gizlice alır. Necip’in hastalığı sırasında eldiveni gören Suat, bu sevgiden haberdar olur. Suat, Necip’in hürmet ve sessizlik içinde büyüyen aşkından etkilenir. Mümtaz ve derin bir aşkla sevmek istediğinden aralarında söze dökülmeyen bir sevgi bağı kurulur. İlk buluşmalarında: “Necip için Suat korktuğunun hilafına gayet sakin ve manasız, Suat için Necip gayet hürmetkâr ve mütevazı davrandılar. Necip, “Anlamamış” dedi, Suat, “Fark etmemiş” diye düşündü. Bunun için hayatları endişesiz, müsterih ve asude başladı.” (Rauf, 2014: 148)

Birbirlerine karşı mahcup ve çekingen hâlleri, aralarında dile dökülmemiş bir aşkı doğurur. İkisi de masum bir sevgi yaşadıklarını bilse de, Süreyya’ya karşı suçluluk hissederler. Özellikle Suat yaşadıklarını, tıpkı hüküm süren ay gibi kendi kadınlık hayatının “eylül”ü gibi görür:

“Onun da hayatı öyle değil miydi? Son günlerin letafeti ile beraber, şimdi yine imkânsızlığa, yine hüznün ve kasvete düşmemiş miydi? Tıpkı şimdi düşündüğü gibi, nasıl yaz elindeki saadetten bîhaber geçip ilk kış hücumuyla teessüf ederse, o da demin anlamamış, tahassür etmemiş miydi? Tekrar hayatına başlamak arzusu, bugün tekrar yaz olmak emeli gibi değil miydi? Bir senedir onu harap eden endişelerin, melallerin ne olduğunu artık iyice görüyor, “İşte benim eylülüm!” diyordu.” (Rauf, 2014: 183)

Suat için hayatındaki tek teselli, Necip’in sevgisi ve bağlılığıdır. Aralarında söz değil gözlerle kurulan bir iletişim başlar. Necip bu durumu bir çeşit evliliğe, ruhların evliliğine benzetir. Ona göre:

“(…) bu izdivaç daha masun-ı fena, daha ulvî, daha şairane olacaktı; bu dünyada hiçbir levsin gelip rahnedar edemeyeceği bir rabita olacaktı. Utandırıp yüz yüze baktırmayan o korkularla, gizli, haince buselerle yaralanacağına aşkları herkesin içinde saf ve melekâne hükümran olacak, işitilmekten, anlaşılmaktan bîperva, mesut ve mümtaz devam edecekti.” (Rauf, 2014: 205)

Sessizce büyüyen bu aşk, masum olarak kabul edilse de ikisinin içinde de Süreyya’ya karşı yaptıkları haksızlığın pişmanlığı vardır:

“Nasıl süslenirse süslensin bu yapılan şeyin yine hainane gizlenmek istenildiğini, yine hainane titremeklere, sonra birbirinden utanıp ezilmelere, kızarmaklara, sararmaklara, helecanlara sebep olduğunu görerek bunda cinayetten başka bir meskenet, hem de pek lüzumsuz, pek çirkin bir meskenet buluyordu.” (Rauf, 2014: 210-211)

Süreyya, kış mevsimini de Boğaziçi’nde geçirmek isterken ani bir karar değişikliğiyle ailesinin yanına geri döneceklerini söyler. Suat’ın karşı çıkmasına ve isteksizliğine aldırmadan bu düşüncesini uygulamaya koyar. Bu konuşma üzerine Suat, evliliğin anlamı üzerine düşünür ve kocasına karşı olan öfkesini dindiremez:

“Koca denilen birinin haklı haksız keyfine esir olmaktan başka bir şey olmayan, mesut denilenleri ise onun her türlü hevesatına bilâşart münkad ve ram olmaktan ibaret olan bu izdivaç ona menfur geliyordu. Artık Süreyya ona bir düşman görünüyor, şimdiye kadar da böyle mi idi diye hayret ediyordu.” (Rauf, 2014: 217)

Yalıdan ayrılıp tekrar Süreyya’nın ailesinin yanına taşınmaları Suat için her şeyi zorlaştırır. Kendi hayatına sahip olamamaktan, kendi seçimiyle Necip’e gidememekten dolayı üzgündür.

Suat “(…) hissediyordu ki Necip o mahzun gözleriyle gelse, o ateşli sesiyle, “Hayır Suat sen burada böyle olmayacaksın; ben sensiz yaşayamıyorum, seni götüreceğim; gelirsin değil mi, beraber gelirsin değil mi? deseydi, hepsini, evet her şeyi unutabilecekti; o kadar çılgın, o kadar zayıf olduğu dakikalar vardı.” (Rauf, 2014: 243)

Suat ve Necip, birbirlerine söyleyemedikleri şeyler ve yanlış anlaşılımlar yüzünden ümitsizlik içinde kalırlar. Birbirleriyle yüzleştiklerinde içlerinde birikenleri dile getirirler. Necip, Suat’a her şeyi geride bırakıp birlikte kaçmayı teklif eder. Suat’ın gözünden akan bir damla gözyaşı hâlâ onu sevdiğinin kanıtıdır. Fakat çok istemesine rağmen Süreyya’yı çiğneyip bu teklifi kabul edemez. Sadece ilelebet birbirlerini seveceklerine söz verebilirler. Sevilmiş olmanın mutluluğuyla avunan Suat, aynı gece evde çıkan bir yangında alevlerin arasında kalır. Yaşarken kavuşamayan Suat ve Necip’i, ölüm birleştirir.

Bir genç kızın bakış açısından hayallerinin aktarıldığı *Genç Kız Kalbi*, kadınların toplum hayatındaki yeri ile ilgili fikirleri de içerir. Hayallerinin şehri olan İstanbul'u görmek için amcasının yanına gelen Pervin, hassas bir genç kızdır. Okuduğu eserlerin etkisinde kalan Pervin'in tek isteği sevmek ve sevilmehtir. Tanıyıp seveceği bir erkekle evlenmek hayatındaki en büyük isteğidir. Bu isteğini şu şekilde dile getirir:

“Evet ben de sevmek ve sevilmeğe isterim, fakat isterim ki seveceğim adam aşkıma ve bana layık olsun, ve daha isterim ki o sevdiğim adama, üzülmeden, pişman olmadan hayatımı ölünceye kadar geri almamak üzere vereyim. İşte bunun içindir ki beni anlayacak ve bana layık bir eşi ancak burada, İstanbul'da bulacağımı sanıyordum. Çünkü aşkı beni anladığım kadar ciddi kabul eden her kalp gibi bu adam her yerde bulunması o kadar kolay olmayan bir tılsımdır. (...) Sevmek için en önce gereken şey, ruhların yakınlaşmasıdır; bu ise ne görücülerin ne kadar denenene, ne kadar araştıran olursa olsun yol rehberlikleriyle, ne de karşıdan sersemlikle belki hoşça bulunan bir erkekle yapılan sevişme ile mümkündür. Bunun için uzun konuşmalar, sohbetler, etraflıca incelemeler gerektir. Doğrusu hayatım ve kalbim, gençliğim bence o kadar kıymetli bir hazinedir ki bunu öyle rast gele, rüzgârın keyfine harcayıp yok edemem.” (Rauf, 1997: 9-10)

Görücü usulü evliliğe karşı olan Pervin, eş olarak hiç tanımadığı birini seçmek istemez. Kısa süre sonra birbirinden bıacak olan iki gencin evliliğinden mutluluk beklenemeyeceğini düşünür. Karşısındakini mutlu etmekten aciz delikanlıların elinde kadınların oyuncak edildiğini savunur:

“Bir erkek karısını arzusuna uygun bulmazsa, istediğini yapabilir, boşar, yahut başka bir kadın alarak mutluluğunu sağlar, fakat kocasını sevemeyen, onun kalbine ve arzularına pek uzak olduğunu görerek, beraber yaşamaktan ise ölmeyi yeğleyecek kadar nefret eden kadınlar, onlar, o zavallılar ne yapsınlar? Ya bu zulüm ve ihanet içinde sürünerek çürüyüp harap ve mahvolacak, yahut, daha kötü bir ihtimal ile fuhuşa düşüp sefil olup adı kötüye çıkacak değiller mi?” (Rauf, 1997: 45)

Pervin, evlilik hakkındaki fikirlerini ifade ederken ailelerin bu konudaki tutumlarını eleştirmekten çekinmez:

“Sonra hiçbir fikrimiz uyuşamaz, çünkü evlilik yapılırken oluşturulan şey yalnız mevki, yalnız servet ve yalnız namus meselesidir; ahlak ve tavırlar, eğilimler ve fikirler bizim için o kadar önemsiz bir şeydir ki konuşmaya bile değer görülmez.” (Rauf, 1997: 21) “Sonra, üç gün içinde gerçekleşen felaketle talihsiz, ağlayan çocuklarının matemini, pişmanlık ve azap içinde senelerce tutarlar.” (Rauf, 1997: 22)

Genç kızlık hayallerinde sevmek ve sevilmeğe olan Pervin için:

“(…) Aşk evlilikten ibarettir, karısı olamayacağım bir adamı sevmek benim için bir rezalettir. Eğer onlar gibi aramış olsa idim ben de buldum zannıyla böyle kirli maceralarla kirlenirdim. Ah bütün temiz ve dokunulmamış ruhuyla ilk defa olarak sevdiği erkeğin karısı olmak ne mutluluk... Ne derin, ne coşkunun bir mutluluk olması gerekir.” (Rauf, 1997: 39)

İstanbul'daki amcasının yanına giden Pervin, orada yengesinin bir akrabası olan Mehmed Behic ile tanışır. Yirmili yaşlarında bir şair olan Behic'in serbest fikirlerinden ve kadınların özgürlüğünü savunan sözlerinden etkilenir. Behic ile yaşayacağı aşkın evlilikle

sonuçlanacağını düşünür. Sonsuza dek onunla mutlu olacağına inandığını şu sözlerle dile getirir:

“Bir tek vücut için bir tek aşk ki kalbimin bütün çiçeklerle süslenmiş ve değerli taşlarla bezenmiş olsun... Bütün varlığım, senelerden beri taşan kalbimin bütün aşkı, ezeli bekâreti onun, yalnız onun olacaktır... Yalnız onun sonsuza dek...” (Rauf, 1997: 40)

Pervin, hayallerinde süslediği aşkla Behic’e karşı bazı duygular beslemeye başlar. Behic’in şairane hayal dünyasında yaşattığı güzelliklere uygun bir kız olup olamayacağını düşünür. Bir yandan da evliliğe dair değerlendirmelerde bulunur. Ailelerin, kızları eğitip aydınlattıktan sonra kaderlerine terk etmelerini eleştirir:

“Bir genç kız, hayatını ortak edeceği ve teslim edeceği erkeği tanımalı, bilmeli, sevmeli... Hiç olmazsa, evlilikte yalnız servet gibi, namus gibi dış görünüş değil, hayatın esasını oluşturan ahlak ve görenekler göz önüne alınmalı. Evliliğe layık olduğu önem verilmeli, iki taraf birbiri hakkında bugünkü gibi ihmal ile değil, büyük bir dikkatle araştıran bir soruşturma yapılmalı; analar, babalar gözlerini açarak bu soruşturmayı bizzat idare etmeli, şimdiye kadar olduğu gibi yalancı tanıklara, asılsız söylentilere güvenilmemelidir...” (Rauf, 1997: 45)

Behic’in şiir kitabını büyük bir mutlulukla okuyan Pervin için ikisi arasında şiir ve musiki ile bir bağ kurulur. Behic’in itirafı ile Pervin, büyük bir mutluluğa doğru ilerler. Behic Bey’in ziyaretlerinden kuşkulanan Pervin’in amcası, Behic’in niyetini araştırır. Behic Bey, Pervin’in serveti düşündüğü gibi çıkmayınca: “Zengin olsaydı belki alırdım, kız kötü de değil, hoşuma gidiyor... Fakat, yaşamak için insana hayat gereklidir, hayal değil.” (Rauf, 1997: 77) diyerek bir daha Pervin ile görüşmez. Duydukları karşısında hayalleri yıkılan Pervin, tüm yaşadıklarını unutmak adına İzmir’e dönmek için yola çıkar. Bu sözleri kendi bakış açısına göre değerlendiren yengesi, gençlerin evlilik hakkındaki düşüncelerini şu şekilde dile getirir:

“Efendim bu gün aranılan şey ne terbiye, ne akıl, hatta ne de güzellik... Yalnız para arıyorlar kuzum, para, yalnız para... Ve zengin olmayan kızlara, ne kadar terbiyeli, ne kadar güzel olursa olsunlar koca yok! Bir kız da bir erkeğe varacak mı, yalnız maaşını soruyor. İşte bugünkü evlilikler...” (Rauf, 1997: 76)

Güç elde edilen bir aşkla kolay kazanılan bir aşkın karşılaştırmasını işleyen *Böğürtlen*’de; zengin bir delikanlı olan Pertev, arkadaşı Nihat aracılığıyla üç kız kardeş ve bir kuzenden oluşan bir aile ile tanışır. Şekûre, Nigar ve Mahmure isimli kız kardeşler para düşkünü ve hafifmeşrep kızlardır. Babasını kaybettiği için bu ailenin yanına sığınan kuzenleri Müjgân ise, eğitimine devam eden terbiyeli bir genç kızdır. Müjgân diğer kızlara benzemediği için Pertev’in ilgisini çeker. Gururlu ve gizemli tavrı, duyarlı kişiliği ile Pertev’in sevgisini kazanır. Kendisini hayallere kaptırmayan Müjgân, eser içerisinde “böğürtlen”e benzetilmektedir. Pertev Bey için Müjgân:

“Evet, tıpkı böğürtlendi. Yalnız yetiştirdiği dikenli çitlerin, müşevveş dalların üstünde temastan uzak, nazardan gizli, gayr-ı kabil-i tahvil içinde hükümran olan mağrur ve muhteşem bir böğürtlen kraliçesi! Bu kelimeye verilen manada rengârenkte, benim de hakkım vardı. O, hüsnü, huşunetiyle de böğürtlendi. Cazibesi, lezzeti ile de. Fakat ah, niçin böyle, bu kadar gayr-ı kabil-i lems ve hulûl idi?” (Rauf, 1926: 44-45)

Müjgân'ı tanıdıkça ona bağlanan Pertev, onunla evlenmek ister. Namus ve saflığın timsali olan Müjgân'ı, kendisine uygun bir eş olarak görür. Kendi kendine düşünürken aklından şunlar geçer:

“İnceliğine ince, yüksekliğine yüksek, hem daha ziyadesi mümkün olmayacak derecede ince ve yüksek bir mahluk değil miydi? Ve evlenmek arzusunda olan bir erkek için daha şayan-ı tercih başka nasıl bir kız bulunabilirdi? Bu muhitte bütün numuneler, her birisi kendileri gibi bin bir leke, bin bir karha ile melul ve mülevves şeyler; her biri her gün bin bir kucakta, bin bir murdar temasa maruz kalmış soluk, çürük şeyler iken, o, nasıl ilahî bir tesadüfle bu levsten kendini kurtarmış, tam ciddiyeti ve namusuyla zevceliğe layık levent bir mevcudiyet değil miydi?” (Rauf, 1926: 69-70)

Pertev, bu düşüncelerle Müjgân'a evlilik teklifinde bulunur. Ancak genç kız, henüz birbirlerini tam olarak tanımadıklarını söyleyerek bu teklifi reddeder. Bu cevap üzerine Pertev, Süheyla isimli bir genç kız ile görüşür. Ancak Süheyla'nın kendisine hemen teslim olması onu Müjgân'a daha da yakınlaştırır. Pertev'e göre:

“Bir genç kız, ilk hareketle hemen bayılıp teslim olur ve bu kadar kolaylaşırsa, aşkın ne zevki, ne yüksekliği kalır? (...) Bir kadın ilahî mevcudiyetini, kıymetini tasvir etmeyince kadın değil, sade bir dişidir. Her dişi gibi muhakkar ve mülevvestir!” (Rauf, 1926: 91-92)

Pertev sabrı sayesinde evlilik teklifini Müjgân'a kabul ettirir ve mutluluğa erişir. Eserin başında Müjgân için yapılan “böğürtlen” benzetmesine burada tekrar yer verilir:

“Evet, vâkıa pek çetin bir böğürtlendi; bin müşkilâtle elde ettim, fakat bir kere ele geçince, o kadar munis, o kadar humûl ve halim ve o kadar şayan-ı perestiş bir zevce oluyor ki... Evet, ve saadetler ve bitmez tükenmez saadetler...” ((Rauf, 1926: 108)

3. AŞK ÜÇGENİ ŞEKLİNDE GELİŞEN AŞKLAR: *KARANFİL VE YASEMİN, SON YILDIZ*

Mehmet Rauf'un *Karanfil ve Yasemin* ile *Son Yıldız* adlı eserleri aşk üçgeni oluşturan bir yapıda ilerlemektedir. *Karanfil ve Yasemin*'de, Nevhiz ve Pervin arasında kalan Samim'in yaşadıkları anlatılır. *Son Yıldız*'da ise, Perran'ın eş zamanlı olarak farklı erkeklerle kurduğu aşk üçgenlerine yer verilir. Başlangıçta Perran, kocası Şefik Nuri ile metresi olduğu Fahri Cemal ile birlikte. Sonrasında ise, Fahri Cemal ile yakınlık duyduğu Fuat İlhami arasında kalır. Her iki eserde de, kişilerin duygu değişimleri ve kadın-erkek ilişkilerinde etkili olan unsurlar ele alınmıştır.

Karanfil ve Yasemin, beğendiği kadını elde etmek için gayret gösteren Samim'in, ondan istediği ilgiyi göremeyince başka bir kadınla ilişki kurması ve sonunda iki kadın arasında kalmasını işler. İsviçre'de yaşayan Samim, İstanbul'a döndüğünde katıldığı bir davette Sadri Bey ile evli olan Nevhiz ile tanışır. Bu davetlerde bulunan kişilerin hayatlarına vakıf olan Saraylı Hanım, tanıdığı kişiler hakkında Samim'e bilgi verir. Konuşmasında para için kendi hayatından vazgeçen kadınların olduğunu şöyle anlatır:

“Ah etrafımızda para için böyle düşmeye mahkûm ne kadar tazeler var... Ne koca bulamamış kızlar, boşanmış yahut israf ve sefahate zevçlerinin parası yetişmeyen

kocalı kadınlar var... Sürü sürü... İşte ben buna yanarım... Para için kendilerini sokağa, çamura atan bu genç kadınlara yanarım..." (Rauf, 2002:)

Saraylı Hanım, Samim ile bildiklerini paylaştıktan sonra onun için en uygun adayın Pervin olduğunu söyler. Nevhiz'den uzak durmasını tembihler: "Ben sana söylüyorum oğlum, Pervin varken, başka kadınlara zaten ne lüzum var? Güzel, zengin, asil bir kız... Sen de tüy gibi, resim gibi delikanlısın... Servetin, asaletin var... Al kızını, çekil bir tarafa, keyfine bak... Böyle boş şeylerle uğraşma..." (Rauf, 2002: 49)

Samim bu öğütlere kulak asmayıp Nevhiz'in peşinde dolaşmaya başlar. Onun mahremiyetini öğrenmeyi, sırlarına vakıf olmayı ve en önemlisi kalbini kazanmayı ister. Samim için kolay elde edilen mutlulukların bir önemi yoktur. Bu nedenle Pervin'i değil, Nevhiz'i seçmiştir. Çünkü Samim, "(...) kolay ve sade saadetlere kâni olmuyor, tantanalı, ihtiraslı, gözyaşlarıyla, elemelerle yoğrulmuş saadetler peşinde koşmaktan, çırpınmaktan, kanamaktan zevk alıyordu." (Rauf, 2002: 69)

Samim, Nevhiz'i yakından tanımak adına onun bulunduğu her davete katılmaya başlar. Bunların birinde Pervin onun koluna girince, bu genç kız da seçebileceği ihtimali aklından geçir:

"Samim, kolunun altında bir yavru kuş heyecanıyla darabân eden bu taze ve ilahi vücudun şiiir ve cazibesine lakayt kalamadı ve içinden derin bir şehvetle: "Bu da pek emsalsiz... Acaba buna mı karar versem?" diye tekrar tereddüt dalgalarına boğuldu." (Rauf, 2002: 70)

Samim, katıldığı davetlerde kadınlar hakkındaki fikri sorulduğunda ve özellikle evlilik kurumuna yönelik düşünceleri alınmak istendiğinde şunları dile getirir:

"(...) evlenmek, eski kadınsız hayatta elim bir mecburiyetle belki ihtiyar edilecek bir delilikti... Hâlbuki bugün, bu kadar latif hanımların arasında yaşamak varken tek bir tanesine bağlanıp onunla kanaat etmek nasıl mümkün olur?" (Rauf, 2002: 72)

"Pervane ruhlu bir adam" olduğunu kabul eden Samim, bile isteye Nevhiz'in ateşinde kavrulmaya razıdır. Bu yüzden her şeyi göze alıp aşkını itiraf eder:

"Anlıyorum ki ben dünyaya sizin için, sizi sevmek, size hayatımı hasır ve feda etmek için gelmişim... Yalnız ben değil, siz de, siz de... Buna yemin ederim... Bizi kader, hayat, her şey birbirimize cezbediyor, bağlamış, nişanlamış, çekiyor, çekiyor... Ve hiçbir şey ayıramayacak!" (Rauf, 2002: 145)

Sessizce Samim'in itirafını dinleyen Nevhiz, buluşmak için kendisine haber göndereceğini söyleyerek ondan ayrılır. Aradan zaman geçmesine rağmen kendisinden mektup alamayan Samim, Nevhiz'in işkence çektiren kadınlardan olduğunu anlar. Nevhiz'in mektubunu aldıktan sonra ilk buluşma yerlerine giden Samim sevincinden yerinde duramaz:

"Samim'in ilk hissi derin bir gurur, şahane bir iftihar oldu. Küçük büyük, kadın erkek herkesin müştak ve hayran baktıkları bu kadın, bugün onun olacaktı ve onun olmak için, uzaklarda, ta uzaklarda hazırlanmış, kalkmış, uzun yolları katederek, birçok rahatsızlıkları ihtiyar ederek raşelerle, heyecanlarla ona gelmişti... Ve şimdi, onu mesut etmek için, bugüne kadar başka hiç kimselere bahşetmediği ince, leziz kadınlık hazinlerini birer birer ona ihsan edecekti..." (Rauf, 2002: 161)

Samim ile olan ilişkisi devam eden Nevhiz, onunla olan buluşmalarının birinde, evlilikle ilgili düşüncelerini dile getirir:

“Evleneli üç sene oluyor, zaten bir şey beklemiyordum, tabii ben de Pervin gibi, kız kalmaktan kurtulmak için, ailemin münasip gördüğü bir adamı kabul ettim. Pek bir şey beklememekle beraber, ay değil, hafta bile geçmedi, birkaç günde bu adamın mahiyetini anladım, kendimi şayan-ı merhamet bulmak, azametime ağır geldiği için, lakayt kaldım, hiç düşünmedim...” (Rauf, 2002: 172)

Nevhiz, hayattan saadet beklediği için evliliğinde bulamadığı parlak emellerini gerçekleştirmek ister. Kendisini birçok kişi istese de, pişman olmaktan ve incinmekten korktuğu için hepsini reddeder. Gururuna düşkün olduğunu belirten Nevhiz, değmeyecek bir adam için böyle bir maceraya atılamayacağını dile getirir:

“Benim aşkıma isteyen adam her şeyden evvel ona layık olduğunu ispat etmeli, adeta beni fethetmelidir. Evet, ben fedakârlıklarla, büyük türlü müşkülâtla fetholunmak isterim. Bunu evvela kendim için, sonra sevdiğim adam için, ikimizin bu büyük aşka ne kadar layık olduğumuzu görmek için isterim... Çünkü her şey öylece oluverirse, benim de her gün etrafımızda gördüğümüz başka kadınlardan ne farkım kalır? İstedğim büyük aşka bedel, bu da adi bir fuhuş olmaz mı?” (Rauf, 2002: 174)

Nevhiz’in kararlı sözlerini duyan Samim, bu kadını kendisine sonsuza dek bağlamak ve âşık etmek ister. İkisinin de birbirini sevmeyişini, sadece birbirlerine ilgi duyduklarını söyleyen Nevhiz için aşk şu şekildedir:

“Benim çocukluğumdan beri tahayyül ettiğim aşk, dünyada başka hiçbir kuvvet tanımayan, başka hiçbir kuvvete mağlup olmayacak kadar kahr, yırtıcı, korkunç bir aşktır... Beni feci tehlikelere, müthiş felakatlere rağmen isteyecek, arayacak ve sevecek böyle bir erkek ve bunun verebileceği böyle bir aşk isterim...” (Rauf, 2002: 177)

Nevhiz’in bu sözlerine Samim de hararetle katılır. İki sevgili sık sık buluşur hatta rahat görüşebilmek için Samim bir ev kiralar. Nevhiz’in soğuk tavırları ve çoğu zaman takındığı umursamaz tavırları Samim’i üzer. Çünkü Nevhiz, daima didişmekten ve hırçınlıktan hoşlanan, insanı üzmeden mutlu etmeyen bir kadındır. Samim, üzüntü içinde durumunu düşünürken başkasıyla evlenen Pervin’i ziyaret eder. Onun samimi ve uysal tavırlarından etkilenir. Nevhiz’in işkence çektiren tabiatına karşılık Pervin’in sıcaklığı, iki zıt karaktere sahip bu iki kadına birden sahip olma isteği uyandırır. İkisini birbirine tercih etmeden yaşamak ister:

“Yahut, diyordu; yahut ikisi de olsun. Mademki iki kabiliyetin, iki ruhun tek bir kadında içtimaı mümkün olmayacak kadar bunlar birbirine zıttır, ayrı ayrı ikisi de olsun ve ikisi de beni sevsin ve ikisi de benim olsun... Birinden harap ve nalan kaldığım günler, gidip kederimi, ızdırabımı ötekinin müşfik sinesinde dindireyim... Birisinden aldığım yaraları ötekinin rehakâr elleriyle sardırayım.” (Rauf, 2002: 253)

Samim, Pervin’i sık sık ziyaret ederek onunla yakınlaşır. Genç kadın, sevdiği fakat kavuşamadığı bir erkek olan Samim’e karşı koyamaz. Samim, Nevhiz’de bulmak istediği ihtirası ve sıcaklığı onda bulur. Pervin’in teslimiyeti karşısında, Nevhiz’e karşı olan hislerinin daha çekici olduğunu anlar. Nevhiz’i kendini sevmeyişini için severken, Pervin’i kendini sevdiği için sevmektedir. Samim bu düşünceler içindeyken ansızın onu ziyarete gelen Pervin,

Nevhiz'i orada görür. Zor bir durumda kalan Samim, Nevhiz'e yurt dışına kaçmayı teklif eder. Pervin, Samim'in boş zamanlarını kendisiyle doldurduğunu gördüğünde sevilmediğini anlar. Samim'le konuşmak için yağmurda yola çıkar ve hastalanıp yatağa düşer. Samim, Nevhiz'le birlikte şehirden ayrılacaklarını düşünürken; Nevhiz'in, akrabasından bir genç ile beraber İtalya'ya gittiğini öğrenir. Bu hissiz kadın uğruna çektiklerine ve yaşadığı üzüntülere dayanamayan Samim, Pervin'e koşar. Şiddetli bir zatürreye yakalanmış olan Pervin, son saatlerini yaşayıp hayata gözlerini yumar. Samim, iki aşkını da bir anda kaybetmiş olmanın acısını yaşar.

İstanbul'un yüksek sosyetesinin hayatını anlatan *Son Yıldız*, Mehmet Rauf'un Cumhuriyet devri romanlarından. Eserin iç kapağındaki başlığın altında "Büyük aşk romanı" ibaresi yer almaktadır. Yazar eserini "Yalnız hayatımın değil, romanın da en ezeli refikasına" ibaresiyle eşi Muazzez Hanım'a ithaf etmiştir.

Romanda kocası Şefik Nuri, metresi olduğu Fahri Cemal, yakınlık duyduğu Fuat İlhami arasında kalan Perran'ın yaşadıkları anlatılır. Bekâr kalmaktan korktuğu için Şefik Nuri ile evlenen Perran, aynı zamanda Fahri Cemal ile gayrimeşru bir birliktelik yaşar. Bu birlikteliğin kurulma nedeni Fahri Cemal'in parasıdır. Perran, kendisinden yaşça büyük olan kocasını hiçbir zaman sevmemiştir. Onunla nasıl evlendiğini şu şekilde anlatır:

"Validem bir gün bana Şefik Nuri'nin zevç olarak kabulünü teklif etti. Ailemizi sefaletten kurtarmak için bir koca lazım ise... Ha Şefik Nuri, ha başkası. Hepsi müsavi değil miydi? Sevmeyecek sevemeyecek olduktan sonra her erkek benim için birdi. Validemin intihabını kabul ettim ve evlendim. (...) Validem vefat ettiği zaman artık evde buldukça her fırsatta beni haşlayan ve gecelerini ekseriya sokaklarda, başka kadınların yanında geçirerek beni yarı aç, yarı tok sürükleyen bir koca oldu." (Rauf, 1927: 482-483)

Perran'ın kendisini aldatmasından korkan Fahri Cemal, onuna birlikte Avrupa'ya gitmek ister. Perran bu fikri sevinçle karşılar. Ancak bir davette eski sevgilisi Fuat İlhami'yi görünce bu seyahatten vazgeçer. Fuat İlhami hayatı geç tanıyan ve toy bir delikanlı olduğundan, Perran'ın temiz olmayan yaşantısını bilmeden onun melek gibi saf biri olduğuna inanır. Romanın genelinde Perran'ın, maddi ve manevi yönden birbirine zıt özelliklere sahip olan bu üç erkek karşısındaki durumu şu şekilde anlatılır:

"Genç kadın, kalbinde hiç hissetmediği, hiçbir erkeğin yanında duymadığı taze, yeşil, yeni hisler, ateşin telâtumlar duyuyordu. Kocasını zaten hiçbir dakika sevmemişti. Fahri Cemal'e karşı şimdi hissediyordu ki, hâsıl ettiği memnuniyetlerden ve temin ettiği neşelerden mütehassıl derin, fakat ancak bir şükran hissi vardı. Onu kendine karşı minnettar olduğu büyük aşkında memnun etmek ve memnun olduğunu görmek zevki... İşte ancak bunları saadete benzetmiş ve kendini mesut zannetmekte bulunmuştu. Hâlbuki saadet... Bir Fuat'la emellerin, hislerin, tablaların itilafı, ruhların, kalplerin, mizaçların imtizacı. Evet, saadet böyle her nefsin, her nazarın, her an, mazi, hâl ve istikbalde iştiraki değil miydi?" (Rauf, 1927: 226-227)

Perran hayatının gerçeklerini Fuat İlhami'ye itiraf edemeden delikanlı her şeyi öğrenir ve ondan ayrılır. Perran'ın ilişkisini öğrenen Fahri Cemal, Perran'ın eşi Şefik Nuri'yi işten çıkarır. Başlangıçta tüm erkekleri çevresinde tutarak mutluluğu arayan Perran, tek çaresinin intihar etmek olduğunu düşünür. Ancak onun üzülmesine dayanamayan Fahri Cemal, Perran'ı affeder ve yeniden birlikte olur.

4. AŞKI MERKEZ ALMAYANLAR: *DEFİNE, KAN DAMLASI, HALÂS*

Mehmet Rauf'un aşkı odak noktası olarak almadığı, farklı anlatımlara yöneldiği üç romanı *Define*, *Kan Damlası* ve *Halâs*'tır. *Define*, esrarlı bir şekilde gizlenmiş olan hazinenin elde edilmesi sürecinde yaşanan heyecan dolu olayları anlattığından macera romanıdır. *Define*'de hazineye kavuşan Şakir Feyzi ve ailesinin başına gelen bir cinayetle başlayan *Kan Damlası*, anlatım tarzı nedeniyle polisiye roman özelliği gösterir. *Halâs*, Anadolu'nun işgali ve kurtuluş mücadelesi ile bu mücadeleye katılmak isteyen insanların başından geçen olaylar anlatılır.

Erzurum'da başhekim olan Şakir Feyzi, bir hastasının ölmeden önce bıraktığı bir kitabın öncülüğünde İstanbul'a gelir. İpuçlarını takip ederek definenin yerini bulmaya ve bu definenin mirasçısı olan Hadiye Hanım'a ulaşmaya çalışır. İlk ipucunu çözdüğünde Hadiye Hanım'la tanışmaya gider ve bu ziyareti esnasında Suzan'ı ilk kez görür:

“Kapının ağzında bir genç kız mı belirdi, yoksa güneş mi doğdu, anlamadım. Annesinin yüz çizgilerinin daha yumuşak bir örneği olan çok güzel bir kız. Biçimli vücudu, ışıltılı bakışları, candan gülümseyişi karşısında ne diyeceğimi gerçekten şaşırdım. (...) Bu denli kısa süre içinde, bir çeyrek saat önce hiç tanımadığım bu bayanlarla şimdi kırk yıldır tanışıyormuşçasına canciğer olmuştuk.” (Rauf, 2011: 44)

Şakir Feyzi, Suzan'ı gördükten sonra büyük ödül olarak gördüğü defineden çok genç kıza kavuşmayı hayal eder. *Define*yi bulmak için girilen maceraların birinde hem Şakir Feyzi hem de Suzan tutsak edilir. Suzan bir kaçış yolu bulduğunu Şakir Feyzi'ye notla bildirir. Korku dolu bu anlarda Şakir Feyzi'nin aklından şunlar geçer:

“Eğer Suzan'ın yardımı gerçekleşmezse yarın ölecektim. Öleceksem, acaba beni nasıl bir ölüm bekliyor? Önümde iki olasılık var. Kurtulup Suzan'la mutlu bir hayat yaşamak ya da kurtulamayıp burada öldürülmek. Bakalım piyangodan hangisi çıkacak?” (Rauf, 2011: 129)

Onları tutsak edenleri planladıkları gibi atlatan Suzan ve Şakir Feyzi, mutluluk içinde birbirlerine kavuşur. Şakir Feyzi bu anları şu şekilde anlatır:

“Karanlık gökyüzünün ışıltısı altında bir gölge bana doğru atıldı. Suzan'a kollarımı açtım ve birbirimize sarıldık, sarıldık, sarıldık. Şimdi Suzan kollarımın arasındaydı. Göğsü göğsümün üstünde. Kalplerimizin çırıntıları birleşti, alıp verdiğimiz soluk birbirine karıştı.” (Rauf, 2011: 133) “Artık tamamıyla benimle kaynaşmış olan Suzan'la sürebileceğim pürüzsüz, sonsuz mutluluk yaşamını lekesiz bir gökyüzü gibi görerek, derin neşe ve hayat selleriyle coşuyordum.” (Rauf, 2011: 142)

Şakir Feyzi ve Suzan, sağ salim haydutların elinden kurtulduktan sonra kendilerini kaçırانların yakalandıklarını öğrenirler. İşin içyüzü polisler tarafından aydınlatıldıktan sonra altınlara kavuşurlar. Bu mutluluk dolu anlarda: “Artık Suzan yerinde duramıyor, fıkır fıkır kaynıyor, vücudu bin bir ateşle yanıyor, gözleri süzülüyor, özellikle bana baktıkça bu gözlerde sonsuz bir sevecenlik ve sevgi canlanıyordu. Ah, içimi ısıtan yavrum, Suzancık.” (Rauf, 2011: 143)

Bu mutlu dakikalarda Hadiye Hanım, *define*ye ulaşmalarında kendilerine yardım eden Şakir Feyzi'ye dönerek şunları dile getirir:

“Size gelince, siz artık biz demeksiniz Şakir Feyzi Bey. Sizi para ile ödüllendirmek çok büyük küstahlık olur. Yine de size uygun gördüğüm bir hediyeyi kabul etmenizi istiyorum. (...) Sakın yanlış anlamayın. Hediyeye dediğim istediğinizden başka bir şey değil. Hediyem bilmeceelerde olduğu gibi capcanlı. Size kızımı eş olarak vermek istiyorum. Buna ne dersiniz? Kulaklarına kadar kıpkırmızı olmuş olan Suzan başını eğerek hoş bir tavırla bana ellerini uzattı. Bu ışık saçan elleri tapınır gibi tutarak genç kızı kendime çektim ve onu göğsümün üstünde sıkarak temiz bir evlilik öpücüğü kondurdum.” (Rauf, 2011: 144)

Define ve *Halâs*'ta az da olsa yer verilen aşk izleşine, *Kan Damlası*'nda rastlanmaz. *Define*'nin devamı olan *Kan Damlası*, Şakir Feyzi'nin ailesinde işlenen esrarengiz cinayetleri konu edinir. Doktor Şakir Feyzi, Suzan ile evlenmiş ve iki çocukları olmuştur. Ancak evlerinde gerçekleşen olaylar ve bırakılan tehdit notları yüzünden huzursuz olmuşlardır. Polis tarafından yapılan araştırmalar sonucunda bu olayların sorumluları yakalanmıştır. Bu durumu “En çok alkışlayan, en çok sevinen, tabii artık gece uykusu haram olmuş, rahat ve emniyet içinde nefes alamayacak bir kâbus içine yuvarlanmış Şakir Feyzi ile eşi Suzan (...)” (Rauf, 2008b: 95) olmuştur. Eserde, olayların anlatımında yer verilen yukarıdaki ifade dışında kadın-erkek ilişkileri ya da evlilik kurumuna dair herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Kurtuluş mücadelesini işleyen *Halâs*, görevi sırasında yaralandığı için İstanbul'a gönderilen Nihat isimli genç bir subayın yaşadıklarını anlatır. Nihat, İstanbul'a geldiğinde miras işlerini halletmek amacıyla İzmir'e gider ve burada tanıştığı Beatrice adlı bir kızı sever. Beatrice şu şekilde anlatılır:

“Ateşin ve gayet berrak çizgili dudaklarından ziyade tebessümü ve tebessümün kendi lütfundan ziyade neşrettiği nihayetsiz füsün insanı yakıyordu. Dudaklarda görünen bu hâl ve bu mana daha ziyade gözlerde hâkimdi. Gözlerinin şekli, rengi, kirpiklerin, kaşların birbiriyle imtizacı ve ahengi bir harikaydı.” (Rauf, 2010: 93)

Nihat, Yunanlıların egemenlik isteklerine ve şehirdeki karışıklıklara şahit olunca Beatrice ile birlikte olmayı istemez. Genç kız ise, Nihat'tan ayrılmak istemez ve birlikte mutlu olmayı teklif eder. Beatrice:

“(...) Nihat'ı bir daha ele geçirmek mümkün olmadığını anlayarak, ne olursa bu dakikada olacağını, her kararın bu anda verileceğini kabul etmiş, son kozunu oynayan bir kumarbaz yırtıcılığı ile bütün hayatını oynamaya ehemmiyet veriyormuş gibi birdenbire başını kaldırdı. Ve gözleri en parlak nazarlarını alarak, dudakları en vecdengiz renklerini ve şuhluklarını toplayarak (...)” (Rauf, 2010: 96) teklifinde kararlı olduğunu Nihat'a söyler.

İnanç için hayatın gerekli olduğunu, milletin önemli olmadığını, Türklerin zaten bu savaştan yenik çıkacaklarını da sözlerine ekler. Nihat ise, bu emel uğruna hayatını feda edeceğini söyleyerek onu reddeder:

“Her hayatın kendine göre muazzez bir maksadı ve hedefi vardır... Ben burada kalıp kendi meyus hayatımı nisbî bir saadet ve refah içinde geçirmek için milletimi sefalet ve azap içinde ihmale razı olursam, evvela siz tahkir etmelisiniz... Teklif ettiğiniz maksatsız, kozmopolit ve alçak hayatı kabul etmektense, köpekler gibi sürüne sürüne ölmeyi tercih ederim, Miss...” (Rauf, 2010: 101)

Vatanın kurtulması için her türlü mücadeleye girişmeye etmeye hazır olan Nihat, bu uğurda çalışmalara girişir. Ülkenin düşmanlardan kurtulması için çalışan grupların birinde Emin Bey ile tanışır ve onun ölümünün ardından kendisine bırakılan mektubu kızı İclâl'e iletir. İclâl'i ilk gördüğü an heyecandan dili tutulur:

“İclâl -görünür görünmez- hayatımızı ışıklandıran, emellerimizi nurlandıran ve kalbimizi inşirah ve saadet arzularıyla dolduran İlâhi vücutlardan biriydi. Ayrı ayrı aza-yı vechiyesi belki fevkalade güzellikler göstermiyordu. Fakat hepsinin bir arada olması onun etrafında öyle bir füsun havası neşrediyor, genç kızı o kadar tesirli bir büyü ile tezyin ediyordu ki, görür görmez Nihat içinden vahşi bir korkunun çırpındığını duydu.” (Rauf, 2010: 133)

Nihat, babasının ölüm haberini ve onun kızı için yazdığı mektubu İclâl'e verir. Dayısı Samim Bey'in eğlencelerinden ve ecnebilerle olan dostluğundan rahatsız olan İclâl, Nihat'ı sanki uzun zamandır tanıyormuş gibi dertlerini anlatır:

“Daha görüşeli bir saat bile olmadığı ve konuştukları dakikalar hesap edilse otuzu bulduğu hâlde, birbirlerini senelerden beri tanıyorlarmış gibi bir hararetleri vardı. İkisine de öyle geliyordu ki, diğerinden gizlenecek hiçbir şey olamaz ve reddedilecek bir zerre yoktur. Nihat genç kıza en hararetle ruh tecellileriyle bakar, genç kız delikanlıya en samimi kalp hamleleriyle hitap ederek konuştukları bu saatte hepsinin üzerinde beşer dakikadan fazla durmadıkları hâlde neden bahsetmediler!” (Rauf, 2010: 147)

Gittikçe İclâl'e yaklaşan Nihat, elinde olmaksızın Beatrice ile İclâl'i karşılaştırır:

“Beatrice gibi bir genç kız ayağına kadar gelmiş, ona her erkeğin reddedemeyeceği kıymetler takdim etmiş ve hepsinin fevkinde kendi kalbini ve kendi aşkını ikram etmişti. O zaman o sûretâ makul sebeplerle bu hediyeleri reddetmişti. Diyordu ki, o bir Hristiyan'dır, bir İtalyan'dır. Ben memleketi düşmüş, evlatlarından fedakârlık isteyen bir vatanın oğluyum. Bu şart dâhilinde bu genç kızın yükünü üzerime alamam. Fakat İclâl? İclâl öyle miydi? Bu kendi kanından, kendi soyundan bir kız, memleketi ezen aynı düşmanların hasm-ı hayatı, üzerimize yağın felaketlerden kendi kadar müteessir... Sonra bir kız ki, Emin Bey gibi pak ve kahraman bir adamın sulbünden gelmiş, özü, zerresi bile Türk, Türk kızıydı.” (Rauf, 2010: 169-170)

Vatan topraklarının işgaline şahit olan İclâl ve Nihat, birlikte birçok kahramanlıklar yapabileceklerine inanırlar. Bu konuşmadan güç alan Nihat, İclâl'e hayatlarını birleştirmeyi teklif eder. Aynı amaçta buluşan bu iki genç, birbirlerine ruh arkadaşı olmaya söz verir ve vatan sevgisi etrafında birleşir. Anadolu düşman işgalinden kurtulduğunda yuvalarını kurmayı kararlaştırırlar. Nihat, Ankara'ya gitmek ve oradaki çalışmalara katılmak için yola çıkar. Kararını gerçekleştirilmeden İngilizlere esir düşer. Sekiz aylık bir esaretten sonra tesadüf eseri gördüğü Beatrice tarafından kurtarılır. Nihat'ı hâlâ seven Beatrice, birlikte Avrupa'ya gitmeyi teklif eder. Nihat ise, İclâl ile nişanlı olduğunu ve kendi hayatını vatanının geleceğine adanmış söyleyerek bu teklifi reddeder. İclâl ile buluşmalarının ardından kurtuluş mücadelesine katılmak için Ankara'ya doğru yola çıkarlar.

SONUÇ

Mehmet Rauf'un *Ferda-yı Garam*, *Eylül*, *Genç Kız Kalbi*, *Karanfil ve Yasemin*, *Böğürtlen*, *Son Yıldız*, *Define*, *Kan Damlası* ve *Halâs* adlı romanlarında kadın-erkek ilişkilerine ve evlilik kurumuna dair düşüncelere yer verilmektedir. Mehmet Rauf'un şahsiyetinde de önemli bir yer tutan aşk düşüncesi, bu konuyu eserlerinde de işlemesine neden olmuştur. Aşkın peşinde bir ömür geçiren yazar, aynı durumu roman kişilerine de yansıtmıştır. Umutsuzca aşkın peşinde sürüklenenler *Ferda-yı Garam*'da Sermet ve Macit, *Eylül*'de Suat ve Necip, *Genç Kız Kalbi*'nde Pervin, *Böğürtlen*'de Müjgân ve Pertev'dir. İçlerinde sadece Müjgân ve Pertev mutluluğa erişmiştir. Bir aşk üçgeni şeklinde ilerleyenler ise; *Karanfil ve Yasemin*'de Nevhiz-Samim-Pervin, *Son Yıldız*'da kocası Şefik Nuri, metresi olduğu Fahri Cemal, yakınlık duyduğu Fuat İlhami arasındaki konumuyla Perran'dır. *Define* ve *Kan Damlası* romanları macera-polisiye türünde olduğu; *Halâs* adlı romanda ise, kurtuluş mücadelesi ön planda yer aldığı için bu romanlarda kadın-erkek ilişkilerine ağırlık verilmediği görülür. Tüm romanlar içerisinde aşk izleğine hiç yer vermeyen eser *Kan Damlası*'dır.

Mehmet Rauf'un kadın-erkek ilişkilerine ve evlilik kurumuna yaklaşımı incelendiğinde, eserlerinde -*Kan Damlası* dışında- mutlaka aşkı ön plana aldığı görülmektedir. Kadın-erkek ilişkilerinde görülen çekişmeler, gelgitler ve duygu farklılıkları her eserinde ayrıntılarıyla işlenmiştir.

Romanlarda mutlu bir evliliğe sahip olan bir çift bulunmamaktadır. *Kan Damlası*'nda gerekli ayrıntıya ulaşamadığından Suzan ve Şakir Feyzi'nin aile hayatı hakkında bir yorum yapılamamaktadır. Mutlu sona ulaşan çiftler *Böğürtlen*'de Müjgân ve Pertev, *Define*'de Suzan ve Şakir Feyzi'dir. *Halâs*'ta, vatan sevgisinde buluşan İclâl ve Nihat'ın akıbeti belirsizdir. *Ferda-yı Garam*'da Sermet ve Macit, *Eylül*'de Suat ve Necip aşklarını ölümle taçlandırmıştır. *Genç Kız Kalbi*'nde hülyalı bir kişiliğe sahip olan Pervin, Behic ile olan yakınlaşmasında hayal kırıklığına uğramıştır. *Karanfil ve Yasemin*'de aşk üçgeninde yer alan Samim, sevdiği iki kadını da kaybederken; *Son Yıldız*'daki Perran ise, yaptığı hatalara rağmen Fahri Cemal tarafından affedilmiştir. Aşkta aldanan-aldatanlar, hayatta aradığı mutluluğu bulamayanlar, yanlış kişilerin peşinden sürüklenenler, iki aşk arasında kalanlar ve hayal-hakikat arasında yaşayanlar Mehmet Rauf'un romanlarında hayat bulmuştur.

KAYNAKÇA

Çıkla, Selçuk. (2001). "Halit Ziya ve Mehmet Rauf'un Hayatları ile Romanları". *Dergâh*, 12, 14-17.

Enginün, İnci. (2013). *Yeni Türk Edebiyatı-Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839-1923)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karaosmanoğlu, Yakup Kadri. (2017) *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Özbalcı, Mustafa. (1997). *Mehmet Rauf'un Romanlarında Şahıslar Kadrosu*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Rauf, Mehmet. (1926). *Böğürtlen*. İstanbul: Akşam Matbaası.

Rauf, Mehmet. (1927). *Son Yıldız*. İstanbul: Gündoğdu Matbaası.

- Rauf, Mehmet. (1997). *Genç Kız Kalbi*. İstanbul: Arma Yayınları.
- Rauf, Mehmet. (2002). *Karanfil ve Yasemin*. (Haz. Berire Umaz, Pınar Güven) İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Rauf, Mehmet. (2008a). *Edebî Hatıralar*. İstanbul: Kitabevi.
- Rauf, Mehmet. (2008b). *Kan Damlası*. (Haz. Tuba Şimşek Uzun) İstanbul: Lacivert Yayıncılık.
- Rauf, Mehmet. (2009). *Ferda-yı Garam*. (Haz. Mehmet Yaman) İstanbul: Kitapzamanı.
- Rauf, Mehmet. (2010). *Halâs (Kurtuluş)*. (Haz. Zeynep Berktaş) İstanbul: Lacivert Yayıncılık.
- Rauf, Mehmet. (2011). *Defîne*. (Haz. Mehmet Yaman) İstanbul: Kitapzamanı.
- Rauf, Mehmet. (2014). *Eylül*. (Haz. Sabahattin Çağın) İstanbul: Özgür Yayınları.
- Tarım, Rahim. (2000). *Mehmet Rauf'un Hayatı ve Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Törenek, Mehmet. (1999). *Roman ve Hikâyeleriyle Mehmet Rauf*. İstanbul: Kitabevi.
- Uşaklıgil, Halit Ziya. (2014). *Kırk Yıl*. (Haz. Nur Özmel Akın) İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yalçın, Hüseyin Cahit. (2002). *Edebiyat Anıları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.